

1 **Program for Agder Venstre, 2011 – 2015**

2

3

4 Venstre er det sosialliberale partiet i norsk politikk. Vår politikk tar utgangspunkt i det enkelte
5 mennesket, og den skal være et utålmodig arbeid for rettferdige løsninger som gir alle
6 mennesker frihet. Alle skal ha mulighet til å bruke sine evner til beste for seg selv og
7 samfunnet. Derfor er vi også sterkt opptatt av å ta vare på hverandre.

8

9 I Agder går Venstre til valg på et ambisiøst program som handler om både fornying og
10 bevaring. Regionen trenger begge deler. Vi skal huske på at det meste som i dag er verdt å ta
11 vare på i Agder, en gang er skapt av mennesker med tro på framtida. Det viktigste vi kan
12 gjøre for å vise respekt for denne arven, er å ta i bruk de mulighetene som åpner seg i årene
13 framover.

14

15 Vi kaller det å ta vare på framtiden

16

1 Ett Agder for demokrati og utvikling

2 Tillit til demokratiet og til politikerne baserer seg på åpenhet og mulighet til deltakelse og
3 påvirkning. Politiske beslutninger skal fattes så nær som mulig dem det angår. Demokrati og
4 frihet kan aldri tas som en selvfølge, men må utvikles og kjempes for på nytt og på nytt. Dette
5 er både folkets og politikernes ansvar, og et ansvar Venstre tar på alvor.

6 I dag består landsdelen av to små fylker, med to folkevalgte organer. Samtidig eksisterer det
7 beslutningsorganer som ikke er valgt av innbyggerne ved valg og en rekke uformelle arenaer.
8 Det betyr at det er fåtall personer som har stor innflytelse på det som skjer, personer som ikke
9 er folkevalgt til disse samarbeidsorganene.

10 Vi trenger innbyggere som både gis og tar muligheten til å påvirke de politiske prosessene,
11 både gjennom valg og som deltakere i samfunnsdebatten. Det krever større åpenhet rundt
12 politiske prosesser, møter og sakspapirer. Språket i offentlige saksdokumenter må være klart
13 og forståelig. Venstre vil skape et demokrati der viktige politiske prosesser og avgjørelser
14 skjer i folkevalgte organer, ikke på uformelle arenaer. En sammenslåing av de to Agder-
15 fylkene er første steg. Hver for seg har de to fylkene lite tyngde inn mot sentrale myndigheter,
16 og landsdelens interesser står i liten grad på dagsorden i Regjering og på Stortinget.

17 Vi må også våge å ta debatten om kommunestrukturen på Agder. De tretti kommunene vil i
18 fremtiden møte store utfordringer i å tilby innbyggerne de velferdstjenestene de har krav på.
19 Den kommunestrukturen vi har i dag, er ikke egnet til å møte disse utfordringene. Når
20 kommunene er for små, vil det ikke være kompetanse og kapasitet nok på alle områder som er
21 viktige for innbyggerne. Antall kommuner på Agder bør halveres til omtrent 15.

22 Venstre mener dette må gjøres for demokratiet på Agder:

- 23 - Aust- og Vest-Agder må slås sammen til ett felles Agder-fylke for å styrke
- 24 demokratiet, effektivisere og skape større tyngde.
- 25 - Flere offentlige oppgaver må flyttes fra staten og til kommunene og fylkeskommunene
- 26 for å styrke nærdemokratiet.
- 27 - Antall kommuner i Norge må reduseres. Det gjelder også på Agder. Skjer det ikke
- 28 frivillig, er det Stortingets ansvar å gjennomføre en kommunereform for å sikre
- 29 velferd for alle.
- 30 - Stemmerettsalderen skal være 16 år for å gi ungdom større innflytelse.
- 31 - Kommuner og fylkeskommuner bør opprette lobbyregister som viser hvilke aktører
- 32 med økonomiske interesser som søker å påvirke politiske prosesser.
- 33 - Ved alle valg skal det være mulig å påvirke personsammensetningen slik at velgerne
- 34 gis mer innflytelse.
- 35 - Større fokus på demokratiopplæring i skole og barnehage for å styrke forståelsen for
- 36 og betydningen av demokratiske prosesser.
- 37 - Årlig offentliggjøring av de folkevalgtes ulike roller på Agder for å sikre åpenhet
- 38 rundt maktposisjoner.
- 39 - Innføre et utdanningstilbud for politiske ledere i samarbeid med Universitetet i Agder
- 40 for å heve kunnskapen og kompetansen hos våre fremste folkevalgte.
- 41 - Styrke bibliotekenes rolle som demokratisk møteplass. Bibliotekene er en grunnpilar i
- 42 demokratiet vårt og bidrar med usensurert informasjon om flere sider av en sak.
- 43

1 **Agder ut av uføret**

2 Alle mennesker skal ha frihet og et verdig liv. Velferdsstaten skal bidra til dette, som
3 borgernes felles system for rettferdighet og trygghet. De grunnleggende forutsetningene
4 for et godt liv skal være der for alle, uavhengig av de ulikheter vi fødes inn i og de
5 tilfeldigheter som livet selv rammer oss med mens vi lever. Til grunn for alt ligger det
6 personlige ansvaret hver enkelt har for seg selv og sine medmennesker. Det kan ingen
7 velferdsstat erstatte.

8 De fleste lever et godt liv på Sørlandet i dag. Likevel vet vi at landsdelen har store
9 levekårsutfordringer. Mer omfattende medikamentbruk, flere med både rusproblemer og
10 psykisk sykdom, svært mange unge uføre og lavere yrkesaktivitet blant kvinner sammenlignet
11 med resten av landet, er noen eksempler. Vi vet også at en større del av den mannlige
12 befolkningen er negative til likestilling enn ellers i landet og landsdelen er ennå preget av til
13 dels svært konservative holdninger. I tillegg opplever en del av befolkningen med
14 innvandrerbakgrunn at det er vanskelig å bli inkludert i det gode liv på Sørlandet.

15 Ny forskning fra Universitetet i Agder viser at årsaken til at en god del blir uføretrygdet som
16 unge voksne finnes i barndommen i form av omsorgssvikt, overgrep eller i det hele tatt
17 oppvekst i familier som fungerer dårlig eller er vant til å leve på trygd. Det er mulig at
18 problemene forsterkes på Sørlandet av konservative holdninger som fører til at for mange lar
19 være å varsle og engasjere seg når de aner at barn ikke har det bra. Venstre vil derfor ha barns
20 oppvekstvilkår som sin viktigste sak de neste fire årene, og satse spesielt på skole, barnehage,
21 barnevern, helsetjenesten og andre deler av det offentlige som møter barn og ungdom. Vår
22 visjon er at Agder etter mange år med målrettet innsats skal bli landets beste region å vokse
23 opp i – for alle.

24 Venstre mener dette må gjøres for å få Agder ut av uføret:

- 25 - Utvikle en levekårsmåling som kartlegger og følger levekårsutviklingen i alle Agder-
26 kommunene, og ha en årlig konferanse der topplederne i kommunene møtes for å
27 drøfte status og nye tiltak.
- 28 - For å avbyråkratisere barnevernet og styrke omsorgen, må det statlige Bufetat legges
29 ned, og ansvaret det har i dag overføres til fylkeskommunen.
- 30 - Styrke utvikling av og informasjon om, lavterskeltilbudet i det kommunale
31 barnevernet, slik at flere tiltak baseres på samarbeid og omsorg – ikke tvang.
- 32 - Styrke helsestasjonenes tilbud før og etter fødsel, og gi tilbud om gratis foreldrekurs til
33 alle. Alle kommunale helsestasjoner skal ha 4-årskontroll.
- 34 - Alle videregående skoler må ha helsesøster i fulltid.
- 35 - Øke innsatsen for å redusere frafallet i videregående skole, blant annet ved å sørge for
36 gode grunnleggende ferdigheter, mer praktisk undervisning, øke mulighetene til
37 arbeidspraksis som en del av videregående utdanning, øke antall lærlingplasser og
38 styrke rådgivnings- og oppfølgingstjenesten.
- 39 - En god skole er avhengig av dyktige lærere og god skoleledelse. Derfor må det gis mer
40 midler til etter- og videreutdanning.
- 41 - Styrke rusomsorgen, der nøkkelord er å skape selvtillit og verdighet.
- 42 - Legge vekt på folks ansvar for egen helse, gjennom økt satsing på folkehelseiltak som
43 fysisk aktivitet og informasjon om sunt kosthold.
- 44 - Styrke det barne- og ungdomspsykiatriske tilbudet ved de tre sykehusene på Agder
- 45 - Forbedre ordninger som stimulerer arbeidsgivere til å rekruttere fra grupper som i dag
46 har problemer med å få jobb.

47

1 **Slipp skaperkraften løs**

2 Venstre er uavhengig av særinteresser og ikke bundet til bestemte næringer. Derfor har vi en
3 helhetlig politikk for verdiskaping, med det mål for øye å frigjøre skaperkraft i regionen og
4 sikre grunnlaget for fremtidig velferd og personlig utvikling for alle. Men fordi verden ikke
5 har annet valg enn å bli grønnere, vil vi kun bruke tiltak som en svekket jord kan tåle.

6 Utviklingen *må* være bærekraftig. Fordi vi tenker helhetlig, vet vi at det for Agder er like
7 viktig å forbedre seg på toleranse som på teknologi: Det skapes mer der det er høyt under
8 taket, der det å prøve nye ting blir sett på som viktig.

9 Det er mye å være stolt av i næringslivet på Agder. Prosessindustrien omstiller seg og gir
10 viktige bidrag til utviklingen av en industri for fornybar energi. Regionens eget energiselskap
11 er et av de ledende i Norge. Kompetansen i industrien som i dag leverer teknologi til olje- og
12 gassvirksomhet er blitt svært høy. Samlet utgjør dette et godt grunnlag for global
13 konkurransekraft når produkter og markeder framover vil måtte bli grønnere. Samspillet
14 mellom næringslivet og Universitetet i Agder gir store muligheter for verdiskaping på nye
15 områder. Innen reiseliv og andre kulturnæringer har Agder noen av landets fremste
16 merkevarer. Agder skal være en ledende region for kulturbasert næringsutvikling, med
17 kompetanseheving, styrking og synliggjøring av de kulturbaserte næringene.

18 Venstre bryr seg like mye om små bedrifter som store, og vi har et spesielt engasjement for
19 alle som tør ta sjansen på å starte egen bedrift, uansett bransje. Derfor får også den lille
20 butikken eller håndverkerfirmaet vår oppmerksomhet. Det offentlige skal være en aktiv og
21 upartisk tilrettelegger, slik at konkurransen mellom bedriftene blir åpen og rettferdig.

22 Venstre mener dette må gjøres for verdiskapingen på Agder:

- 23 - Forsterke samarbeidet med universitetet, høyskolene og forskningsinstitusjonene om
24 nyskaping og bedriftsetableringer med utgangspunkt i forskningsresultater.
- 25 - Støtte prosjekter som tar sikte på å heve den internasjonale konkurransekraften i
26 næringslivet ved at bedrifter i samme bransje deler kunnskap og samarbeider om felles
27 utfordringer, slik som Eyde, Node og Usus.
- 28 - Styrke langsiktig areal- og transportplanlegging, slik at næringslivet får rammevilkår
29 som er gode, forutsigbare og rettferdige for alle.
- 30 - Fjerne krav som diskriminerer selvstendige næringsdrivende fra å få støtte fra
31 offentlige ordninger.
- 32 - Styrke den offentlige veiledningstjenesten og forenkle regelverket for nyetableringer
33 og småbedrifter.
- 34 - Endre det fylkeskommunale regelverket for handelsetableringer, slik at etablering av
35 handelsvirksomhet i og nær sentrum av byer og tettsteder får bedre vilkår enn
36 kjøpesentrene langs E18 og E39.
- 37 - Bidra til grønn omstilling i næringslivet ved å stille krav om at bedrifter som vil levere
38 varer og tjenester til det offentlige, må være godkjent som Miljøfyrtårn eller ha annen
39 miljøsertifisering fra og med 1. januar 2014.
- 40 - Fra samme tidspunkt skal offentlige investeringer og støtte kun gis til virksomheter
41 som er klimanøytrale.
- 42 - Gå gjennom sammensetningen av offentlige styrever, råd og utvalg som har med
43 næringsutvikling å gjøre, for å sikre bred representasjon og legge til rette for
44 nytenkning og maktspredning.

45

1 **Klimakampen kan vinnes**

2
3 Et grunnleggende liberalt prinsipp er å leve slik at det ikke går ut over fremtidige
4 generasjoners mulighet for gode livsvilkår. Vi har alle et ansvar for hverandre og for
5 fremtiden. Respekt for naturens egenverdi og bærekraft er en viktig del av ansvaret. Vi har et
6 moralsk ansvar; det gjelder også for de som kommer etter oss.

7
8 Samfunnet er ikke bærekraftig, vi overforbruker av verdens ressurser, bygger ned
9 kulturlandskapet og truer det biologiske mangfoldet. Jordens klima endres gjennom store
10 utslipp av klimagasser som skyldes menneskelig aktivitet. De viktigste utfordringene i Norge
11 er knyttet til energi og transport. Det gjelder også for Agder-fylkene. I dag er reisetiden med
12 tog mellom Sørlandet og hovedstaden ikke konkurransedyktig med fly eller bil.
13 Sykkelforholdene i byene kan fortsatt bli mye bedre. Klimavennlig handel i byene trues av
14 uhemmet utbygging av handelssentraer langs E18 og E39.

15
16 Det må tas hensyn til miljøet i alle sammenhenger. Kortsiktighet og særinteresser må vike der
17 det er nødvendig, og føre-var-prinsippet må ligge til grunn for alle beslutninger. Det er nå på
18 tide å satse på kollektivtransporten. Sørlandet trenger bedre og mer effektive løsninger for
19 jernbanen – både mellom byene på Agder, og til og fra landsdelen. Skal sykkelen velges foran
20 bilen, er det avgjørende at det er både trygt og tidseffektivt å sykle på korte distanser. Det skal
21 alltid være mulig å velge miljøvennlige alternativer.

22 Venstre mener dette må gjøres for klimaet på Agder:

- 23 - Vestfoldbanen og Sørlandsbanen må kobles sammen for å korte ned togtiden mellom
- 24 Sørlandet og Østlandet.
- 25 - Starte planleggingen av en ny trasé på Sørlandsbanen mellom byene langs kysten. I
- 26 første omgang frem til Kristiansand.
- 27 - Arbeide for at lokale stasjoner ikke skal legges ned, slik at miljøvennlige
- 28 transporttilbud kan benyttes.
- 29 - Satse stort på forbedring av kollektivtransporten mellom byene på Sørlandet, slik at
- 30 det blir lettere å bo et sted og arbeide et annet.
- 31 - Sikre et godt busstilbud både østover og vestover fra Kjevik.
- 32 - Etablere gjennomgående sykkeltraseer i bysentraene, og tilrettelegge for sykkelbruk
- 33 som gir stor klimagevinst, bedre folkehelse og et mer menneskevennlig bymiljø.
- 34 - Grønne områder og tilgangen til sjøen i byene må bevares og utvikles.
- 35 - Vi vil ikke ha oljeboring i Skagerrak, og oljevernberedskapen langs Sørlandskysten
- 36 må styrkes ytterligere.
- 37 - Kystsonen og kystkulturen har stor verdi, og må bevares også for fremtiden – ikke
- 38 bygges ytterligere ned. Bevaring krever god og langsiktig arealplanlegging.
- 39 - Utnytte de mulighetene vindkraft og annen form for alternativ energi gir, både på land
- 40 og til havs.
- 41 - Arbeide for å utvikle Agder som Norges fremste region når det gjelder klimaløsninger,
- 42 blant annet i en offentlig-privat satsing på teknologiutvikling for fornybar energi.
- 43 - Redusere energiforbruket i alle offentlige bygg.
- 44 - Gå inn for at all offentlig virksomhet i Agder-fylkene skal være klimanøytral innen
- 45 2015, med lavest mulig bruk av kjøpte klimakvoter.
- 46

1 **La kulturen gløde**

2 Et sterkt og robust kulturliv i Agder danner grunnlag for vekst og livskvalitet. Kultur skaper
3 glede, tilhørighet og nye erkjennelser. Derfor er det en viktig oppgave å videreutvikle et
4 skapende kulturliv der ulike mennesker kan bidra og oppleve det kulturelle mangfoldet. Et
5 kreativt Agder er et mål i seg selv, og skaper grunnlag for næringsutvikling og gjør regionen
6 attraktiv. Det offentlige skal stimulere til bred kulturell aktivitet og sikre aktørene i kulturlivet
7 frihet og uavhengighet.

8 Frivillig sektor er både formidler, samfunnsaktør og en av kulturens viktigste bærere. Venstre
9 vil redusere den statlige detaljstyringen av kultursatsingen og styrke kulturoverføringene slik
10 at det gis grunnlag for mer mangfold og lokal frihet. Venstre vil skape grunnlag for
11 profesjonelle produksjoner av høy kvalitet i de store kulturinstitusjonene våre. Frivillige og
12 profesjonelle miljøer utfyller hverandre og er avhengige av hverandre. Det skal være attraktivt
13 for kunstnere og annen kreativ virksomhet å etablere seg i Agder.

14 Venstre mener det er viktig at barn og ungdom har gode muligheter til å skape og organisere
15 sin egen ungdomskultur. Det offentlige må derfor tilrettelegge for de frivillige barne- og
16 ungdomsorganisasjonene gjennom gode og ubyråkratiske støtteordninger. Å gi en god
17 finansiering av barne- og ungdomsorganisasjonene er nødvendig for å gi alle barn og unge en
18 reell mulighet til å delta, og er en anerkjennelse av all den dugnad og frivillig innsats som blir
19 utført i felleskap av barn og voksne.

20 Venstre mener dette må gjøres for kulturen på Agder:

- 21 - Øke støtten til barne- og ungdomsorganisasjonene.
- 22 - I samarbeid med det profesjonelle og frivillige kunstnermiljøet i Kilden, sikre
23 kulturopplevelser på høyt nivå, til en akseptabel pris.
- 24 - Sørge for høy kulturkompetanse i styrene for kulturinstitusjonene.
- 25 - Styrke kunstnerens rolle som fri og selvstendig næringsdrivende gjennom bedre og
26 enklere forhold for kulturbedrifter og -gründere.
- 27 - Sikre tilgjengeligheten til gode og rimelige arenaer for bredden av kulturlivet, også
28 den uorganiserte.
- 29 - Sikre verneverdige bygninger, kulturminner og kulturlandskap.
- 30 - Prioritere bygging og vedlikehold av idrettsanlegg.
- 31 - Satse videre på festivaler og kulturarrangementer som landsdelens varemerke, blant
32 annet ved å tilby opplæring i gjennomføring og organisering.
- 33 - Støtte tiltak og organisasjoner som bidrar til bedre folkehelse, blant annet
34 friluftsrådene.
- 35 - Styrke de store kulturinstitusjonene på Agder, fordi faglig sterke miljøer skaper
36 kvalitet.
- 37 - Legge til rette for møteplasser på tvers av alder, trosretning, språk og kultur.